

บทวิจารณ์หนังสือ (book review)

“เศรษฐศาสตร์กับสังคมประชาธิปไตย”

Economics and social democracy

หนังสือชุดสังคมประชาธิปไตย เล่มที่ 2

เศรษฐศาสตร์กับสังคมประชาธิปไตย

Economics and social democracy

,social democracy 2

เขียน : Simon Vaut et al.

แปล : ตะวันชาย ชุมสาย ณ อยุธยา

สำนักพิมพ์ : มูลนิธิฟรีดริค แอแบร์ท

ปีที่พิมพ์ : พ.ศ. 2558

จำนวนหน้า : 224 หน้า

บทวิจารณ์หนังสือ

โดย

สรภาคย์ นาตะโย

สามารถ บุญรัตน์

สำนักวัฒนธรรมจังหวัดตาก

Sorrapark.Nat@gmail.com

เศรษฐศาสตร์กับสังคมประชาธิปไตย

“สังคมประชาธิปไตยไม่เพียงประกันสิทธิขั้นพื้นฐานด้าน พลเมือง การเมือง และวัฒนธรรม
เท่านั้นแต่ยังรวมไปถึงสิทธิทางสังคมและเศรษฐกิจด้วย สิ่งนี้จะพิทักษ์การมีส่วนร่วมของทุกคนอย่าง

19-20 มีนาคม พ.ศ. 2565 ณ หอประชุมสมเด็จพระมหาธีรราชวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสงฆ์สาธุ มหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

เท่าเทียมกันด้วยการสร้างประชาธิปไตยทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการกำหนดร่วมกัน การสร้างรัฐสวัสดิการเชิงป้องกันที่มีพื้นฐานอยู่บนการรับรองสิทธิพลเมืองและระบบเศรษฐกิจกลไกตลาดที่มีการประสานกัน เพื่อให้แน่ใจว่าประชาธิปไตยจะมีความสำคัญเหนือกว่ากลไกตลาด”

ประโยคดังกล่าวเป็นหนึ่งในประโยคจากแผนงานที่เรียกว่า “แผนงานฮัมบูร์ก” ของพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเยอรมนี ที่หนังสือเล่มนี้พยายามนำเสนอขึ้นมาลำดับต้นซึ่งผู้เขียนพยายามชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของสังคมประชาธิปไตยที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ โดยเชื่อว่า ถ้าหากระบอบประชาธิปไตยในประเทศนั้น ๆ ขาดรากฐานของการเสรีภาพ ความยุติธรรมในสังคม และความเป็นปึกแผ่น อาจทำให้ระบอบประชาธิปไตยของประเทศนั้นเหมือนคนป่วยที่รวันสิ้นใจ ดังนั้นจึงปฏิเสธไม่ได้เลยว่าประเด็นการสร้างระบบประชาธิปไตยในสังคม คือส่วนหนึ่งที่เป็นแรงขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความอยู่กันดีของประชาชน

ในหลาย ๆ เหตุการณ์ที่เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระดับโลกที่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างนั้น เป็นผลมาจากหลาย ๆ ปัญหาบรรจบพร้อมกัน ซึ่งอาจไม่ได้เกิดขึ้นเพียงเพราะปัญหาทางด้านการเงินหรือนโยบายเศรษฐกิจที่อ่อนแอ แต่เมื่อเราเจาะลึกเข้าไปถึงปัญหาเหล่านั้น จะพบว่า “ความไม่ยุติธรรมในสังคม และความเลื่อมล้ำ” ก็เป็นหนึ่งในปัญหาหลักในลำดับต้น ๆ ที่ทำให้เกิดวิกฤตเหล่านี้

อย่างไรก็ตาม ในฐานะที่ผู้วิจารณ์หนังสือเล่มนี้มีความสนใจในประเด็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและการขับเคลื่อนให้เกิดสังคมประชาธิปไตย หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือแปลจากภาษาเยอรมนี ซึ่งผู้เขียนไม่เพียงแต่จะมุ่งชี้ให้ผู้อ่านได้ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญแล้ว ยังพยายามสะท้อนให้เห็นถึงการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจของแต่ละพรรคการเมืองในประเทศเยอรมนีซึ่งมีความแตกต่างกัน โดยนำมาเปรียบเทียบกับนโยบายเศรษฐกิจที่นำมาปฏิบัติและเกิดขึ้นจริง โดยเฉพาะแนวนโยบายเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตย ซึ่งสิ่งที่ผู้เขียนได้วิเคราะห์และสะท้อนไว้นั้น ถือได้ว่าเป็นประโยชน์ให้ผู้อ่านสามารถนำไปใช้เป็นกรณีศึกษาสำหรับการ

ต่อยอดในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในระดับต่าง ๆ รวมไปถึง ใช้ประกอบเป็นแนวทางในการนำเสนอ
แนวนโยบายเศรษฐกิจของสังคมประชาธิปไตยต่อไปอีกด้วย

สาระสำคัญ

หนังสือเล่มนี้ได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นพื้นฐานต่าง ๆ ของระบบสังคมประชาธิปไตย
ทฤษฎีและแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญ รวมไปถึงนโยบายเศรษฐกิจในหลายๆ ด้าน ซึ่งเนื้อหาใน
หนังสือมีจำนวนทั้งสิ้น 8 บท โดยสามารถสรุปและแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 : โครงสร้างของหนังสือ ประกอบด้วย บทที่ 1 อารัมภบท ผู้เขียนได้เริ่มต้นบทโดย
การนำเสนอแนวคิดการวัดความสำเร็จของนโยบายเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับสังคมประชาธิปไตย ซึ่ง
บางคนบอกว่าต้องประกอบด้วยความเจริญรุ่งเรืองและการเจริญเติบโตมากที่สุดเท่าที่สามารถทำได้
หรือเน้นไปที่ความเท่าเทียมและความเป็นธรรม กล่าวคือระเบียบเศรษฐกิจ (economic order) ไม่
ควรนำไปสู่ความไม่เท่าเทียม การทุจริต และความอยุติธรรม และกลุ่มที่ได้รับการยอมรับคือกลุ่มที่
เรียกร้องให้ตัวบ่งชี้ความสำเร็จทางเศรษฐกิจให้เกิดการบรรลุถึงความยั่งยืน โดยผู้เขียนพยายามที่จะ
นำเสนอแนวทางเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของนโยบายเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับสังคม
ประชาธิปไตยโดยไล่เรียงผ่านโครงสร้างเนื้อหาทั้งหมดในหนังสือเล่มนี้

ส่วนที่ 2 : ทฤษฎี แนวคิดเศรษฐศาสตร์ และแนวนโยบายเศรษฐกิจของสังคมประชาธิปไตย
ประกอบด้วย บทที่ 2 ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เป็นรากฐาน บทที่ 3 ระบบเศรษฐกิจและระเบียบ
เศรษฐกิจ และบทที่ 4 แนวนโยบายเศรษฐกิจของสังคมประชาธิปไตย โดยผู้เขียนได้อธิบายและ
นำเสนอออกเป็น 3 ระดับ อันดับแรก ในระดับทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ได้อธิบายถึงแนววิเคราะห์และข้อ
ยุติของนักเศรษฐศาสตร์ที่ทรงอิทธิพลที่สุดในประวัติศาสตร์ นั่นคือ อדם สมิธ, คาร์ล มาร์กซ์ และ
จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ ซึ่งเป็นบุคคลต้นแบบในอุดมการณ์ทั้งเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ ต่อด้านระบบทุน
นิยม จากนั้นจะมีการประเมินทฤษฎีเหล่านี้จากมุมมองในยุคปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายของสังคม
ประชาธิปไตย ในระดับที่สอง คือระดับระบบและระเบียบเศรษฐกิจที่มีการตรวจสอบความเกี่ยวข้อง
กันระหว่างทุนนิยมกับประชาธิปไตย และได้นำเสนอระเบียบเศรษฐกิจสองแบบที่มีอิทธิพลต่อประเทศ

อุตสาหกรรมตะวันตก ซึ่งในหนังสือเล่มนี้ได้อธิบายว่า เป็นระบบ
ทุนนิยมแบบที่มีการประสานกันกับแบบที่ไม่มีการประสานกัน และระดับสุดท้าย คือ ระดับแผนงาน
นโยบายเศรษฐกิจในด้านหนึ่ง นั่นคือ แนวนโยบายเศรษฐกิจของสังคมประชาธิปไตยที่พัฒนาขึ้นมา
จากฐานการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างค่านิยมหลัก(เสรีภาพ ความยุติธรรม และความเป็นปึกแผ่น) สิทธิ
ขั้นพื้นฐานของประชาชน และหลักนโยบายเศรษฐกิจ

ส่วนที่ 3 : กรณีศึกษา ประกอบด้วย บทที่ 5 เปรียบเทียบแผนงานเศรษฐกิจของพรรค
การเมืองต่างๆ และบทที่ 6 ระเบียบเศรษฐกิจ : โมเดลแต่ละประเทศ ในส่วนนี้ผู้เขียนได้เปรียบเทียบ
แผนงานนโยบายเศรษฐกิจของพรรคการเมืองต่าง ๆ ในสภาผู้แทนราษฎรเยอรมนีบนพื้นฐาน
แนวนโยบายของพรรคการเมืองเหล่านั้น โดยอิงกับเกณฑ์ระเบียบเศรษฐกิจแบบที่มีการประสานกัน
กับแบบที่ไม่มีการประสานกัน รวมทั้งแนวนโยบายเศรษฐกิจสังคมประชาธิปไตยที่อธิบายไว้ในส่วนที่
สองของหนังสือ พร้อมทั้ง ได้เปรียบเทียบระเบียบทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันในสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร
ประเทศเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสวีเดน ให้เห็นถึงกระบวนการทางเศรษฐกิจ
กับสังคมประชาธิปไตย ที่อธิบายและบรรยายวิธีการที่คนตะวันตกจัดตั้งระบบเศรษฐกิจนับจากครั้ง
อดีต และพยายามแก้ไขจุดบกพร่องของ ระบบเศรษฐกิจกลไกตลาดเสรี เพื่อให้ผู้อ่านได้เรียนรู้ถึง
ปรัชญาของสังคมประชาธิปไตยที่ไม่ได้มุ่งทิ้งระบบเศรษฐกิจทุนนิยมไปเลย อันหมายถึง ระบบ
เศรษฐกิจลักษณะนี้มุ่งให้คนยากจนได้อยู่ดีกินดี มีความเสมอภาคและ มีผลิตภาพสูงแต่ยังคงดำรงไว้ซึ่ง
จุดแข็งของระบบทุนนิยมให้มีการสอดประสานกัน เพื่อให้ผลรวมออกมาดีและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

ส่วนที่ 4 : การนำไปประยุกต์ใช้และการต่อยอด ประกอบด้วย บทที่ 7 นโยบายเศรษฐกิจ :
ตัวอย่างเชิงปฏิบัติ และบทที่ 8 ครุ่นคิดต่อยอด ผู้เขียนได้นำเสนอตัวอย่างและข้อเสนอเชิงนโยบาย
เศรษฐกิจที่เกี่ยวกับการแปรรูป รัฐวิสาหกิจ นโยบายอุตสาหกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม งานที่มีคุณค่า และ
การกำหนดเป็นนโยบายร่วมกันอย่างเท่าเทียม ซึ่งผู้เขียนได้สรุปและวิเคราะห์สำหรับให้ผู้อ่านนำไปต่อ
ยอดโดยได้อธิบายว่า ในหนังสือเรื่องนี้มีการอธิบายทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สำคัญๆ ที่มีการพัฒนาระเบียบ
ทางเศรษฐกิจ ระบุลักษณะเด่นชัดของค่านิยมที่สำคัญและแนวทางต่าง ๆ เกี่ยวกับนโยบายเศรษฐกิจ

แนวสังคมประชาธิปไตย (social democracy) ใช้ประกอบเป็นแนวทางในการหาคำตอบว่าระเบียบเศรษฐกิจที่มีพื้นฐานอยู่บนความเป็นธรรมและความเป็นปึกแผ่นนั้น มีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร? ความสมดุลระหว่างกลไกของรัฐกับตลาดจะออกมาในรูปแบบไหน? และจะอย่างไรให้นโยบายเศรษฐกิจแนวสังคมประชาธิปไตยที่ทันสมัยและเน้นค่านิยมนั้นเกิดขึ้นและยั่งยืน? ซึ่งแน่นอนว่าไม่มีคำตอบที่ถูกต้องร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะนโยบายเศรษฐกิจแนวสังคมประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องมีการคิดใคร่ครวญและให้เหตุผลใหม่ๆ อยู่เสมอ หนังสือเล่มนี้จึงไม่ได้มุ่งนำเสนอคำตอบแบบเป็นขั้นสุดท้าย แต่เป็นเสมือนการเชื้อเชิญให้อ่านและนำไปคิด วิเคราะห์ เพื่อสานต่อมากกว่า

บทวิจารณ์

ผู้วิจารณ์จะได้นำเสนอบทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “เศรษฐศาสตร์กับสังคมประชาธิปไตย” โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการออกแบบและการจัดวาง หนังสือเล่มนี้มีการออกแบบหน้าปกและรูปแบบการนำเสนอที่เรียบง่าย หากมองผิวเผินอาจมองว่าเป็นหนังสือที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน แต่ในการออกแบบที่เรียบง่ายนั้น เป็นส่วนสำคัญช่วยให้เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ของแต่ละหัวข้อมีความกระชับ อ่านแล้วเข้าใจง่าย ขึ้นต้นบทและท้ายบทของแต่ละบท มีการบรรยายถึงสิ่งที่ต้องการนำเสนอ และสรุปนัยสำคัญของเนื้อหาที่มีผลต่อสังคมประชาธิปไตย ทำให้ผู้อ่านไม่เกิดการหลงประเด็น ส่วนที่ผู้วิจารณ์เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านมากที่สุดคือ การออกแบบและวางรูปแบบการนำเสนอให้มีส่วนที่ระบุ TOPIC และสรุปใจความสำคัญในแต่ละเนื้อหาไว้ด้านข้างของแต่ละหน้าเพื่อขยายความและชี้ให้เห็นถึงกรอบใจความสำคัญของแต่ละเนื้อหานั้น ๆ ทำให้ผู้อ่านสรุปและเข้าใจในเนื้อหาได้มากยิ่งขึ้น

2. ด้านโครงสร้างของหนังสือ หนังสือเล่มนี้มีการจัดเรียงโครงสร้างเนื้อหาอย่างเป็นระบบ เนื้อหาค่อนข้างเชื่อมโยงสามารถอ่านได้อย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้จากเริ่มต้นที่มีการนำเสนอทฤษฎีสำคัญต่าง ๆ ซึ่งเป็นรากฐานของการจัดทำนโยบายเศรษฐกิจในสังคมประชาธิปไตยของในปัจจุบัน ต่อด้วยการนำเสนอรูปแบบนโยบายแลแผนงานเศรษฐกิจของพรรคการเมืองต่าง ๆ ในประเทศเยอรมนีที่

ผ่านการทบทวน ปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง จนเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาให้เกิดเศรษฐกิจ
สังคมประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการมุ่งนำเสนอให้ผู้อ่านได้เห็นว่า “นโยบายเศรษฐกิจที่ทันสมัยที่สุดก็คือ
นโยบายที่ประสบความสำเร็จ” แต่เนื่องจากหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือชุด ดังนั้นผู้เขียนจึงมีการวาง
โครงสร้างของหนังสือที่เชื่อมโยงเนื้อหาหรือสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอกับหนังสือเล่มก่อนหน้า
ผู้อ่านจึงจำเป็นต้องกลับไปศึกษาก่อนที่จะอ่านหนังสือเล่มนี้เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. ด้านเนื้อหา เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ได้นำเสนอทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญด้าน
เศรษฐศาสตร์ และประเด็นพื้นฐานต่าง ๆ ของระบบสังคมประชาธิปไตย โดยได้มีการนำเสนอใน
รูปแบบของแผนผังความคิดหรือแผนภาพองค์ความรู้ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น พร้อมทั้งตอบโจทย์
สำหรับผู้ที่ต้องการหาข้อมูลเชิงสรุปสาระสำคัญสำหรับนำไปประกอบการนำเสนอในโอกาสต่าง ๆ แต่
ด้วยการนำเสนอส่วนใหญ่ไม่ได้ชี้ชัดว่า เศรษฐกิจในสังคมประชาธิปไตยนั้นต้องเป็นอย่างไร แต่เป็นการ
เปรียบเทียบและยกตัวอย่างการนำเสนอกรณีศึกษาให้เห็นถึงนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคม
ประชาธิปไตยของรัฐบาลเยอรมันในอดีตเป็นหลัก ผู้อ่านอาจได้รับข้อมูลหรือมองเห็นภาพเพียงด้าน
เดียวผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ ของสังคมประเทศเยอรมนี แต่ผู้เขียนได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลของ
เนื้อหามาสรุปลงให้ผู้อ่านเป็นแนวทางหรือแนวคิดที่มุ่งหวังให้ผู้อ่านการนำไปต่อยอดได้ และเนื่องจาก
หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือแปลจากภาษาเยอรมนี มาเป็นภาษาอังกฤษ และภาษาไทยตามลำดับ ทำให้
เนื้อหาบางช่วงใช้คำศัพท์เชิงวิชาการโดยเฉพาะทำให้ผู้อ่านเข้าใจยาก โดยผู้แปลได้ทำการปรับสำนวน
บางส่วนและมีส่วนขยายความที่เป็นความคิดเห็นของผู้แปลในวงเล็บ “< >” เพื่อให้ทั้งนักวิชาการและ
คนทั่วไปอ่านแล้วเข้าใจง่ายขึ้นหรือไปอ่านต่อได้เร็วขึ้น ทั้งนี้ การศึกษาร่วมกับฉบับภาษาอังกฤษ
เพิ่มเติม จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความแม่นยำของการค้นคว้าต่อหรือนำไปประกอบเป็นข้อมูลในการ
ถกเถียงในเชิงสัมมนาต่อไป

บทสรุป

โดยสรุปแล้ว หนังสือเล่มนี้ ถึงแม้ไม่ได้ตอบคำถามที่ชี้ชัดว่า “นโยบายเศรษฐกิจแบบสังคม
ประชาธิปไตย” เป็นอย่างไร แต่หนังสือเล่มนี้ เปรียบเสมือนเข็มทิศที่ให้ผู้อ่านใช้ศึกษาประเด็นพื้นฐาน

ต่าง ๆ ของระบบสังคมประชาธิปไตย และเป็นแหล่งอ้างอิงสำหรับนโยบายหลาย ๆ ด้าน ได้มองเห็น
ถึงการเดินทางในวิถีสังคมประชาธิปไตยทั้งในแง่ความคิดและการดำเนินการทางการเมืองที่หากจะให้
ประสบผลสำเร็งนั้นต้องมีการถ่วงถ่วง ปรับแก้ และคิดใหม่อย่างสม่ำเสมอ

ในปัจจุบัน ความท้าทายที่สำคัญของการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจแบบสังคมประชาธิปไตย
คือ เราจะวางสมดุลใหม่ระหว่างรัฐกับตลาดได้อย่างไร โดยในหนังสือได้มีการยกตัวอย่างแผนงานหนึ่ง
ที่เรียกว่า “แผนงานฮัมบูร์ก” ของพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเยอรมนี ซึ่งได้ให้ข้อคิดที่น่าสนใจ คือ
“สำหรับเรา กลไกตลาดเป็นเครื่องมือที่จำเป็น และเหนือกว่าวิธีการประสานทางเศรษฐกิจรูปแบบอื่น
อย่างไรก็ตาม หากปล่อยให้กลไกตลาดดูแลตัวเอง มันจะมีข้อด้อยต่อประเด็นทางสังคมและสิ่งแวดล้อม
ตลาดไม่สามารถผลิตสินค้าสาธารณะในปริมาณที่เพียงพอได้เอง ถ้าจะให้กลไกตลาดส่งผลในทางที่ดีก็
ต้องมีการกำกับดูแลโดยรัฐในลักษณะการกำหนดบทลงโทษ กฎหมายที่มีผลบังคับใช้ และวิธีการ
กำหนด ราคาที่เป็นธรรมกว่าเดิม” (Hamburg Programme 2007: 17)

จุดมุ่งหมายของหนังสือเล่มนี้ จึงแสดงให้เห็นว่า รัฐมีส่วนสำคัญต่อการสร้างเศรษฐกิจแบบ
สังคมประชาธิปไตยโดยการร่างนโยบายเศรษฐกิจที่ทันสมัยและอิงกับค่านิยมหลัก ๆ ของสังคม
ประชาธิปไตย นั่นคือ “การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเท่าเทียมทางสังคม และความยั่งยืน” ซึ่ง
การศึกษาจากแนวคิดต่าง ๆ และกรณีศึกษาผ่านหนังสือเล่มนี้ จึงถือได้ว่ามีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับ
นำไปต่อยอดในการวางแผนนโยบายเศรษฐกิจแบบสังคมประชาธิปไตยให้สัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริง

References

ซีมอน เฟาท์ และคณะ. (2558). เศรษฐศาสตร์กับสังคมประชาธิปไตย. แปลจาก Economics and
Social Democracy. โดย ตะวันฉาย ชุมสาย ณ อยุธยา. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิปริ๊นซ์
แอสเพอร์ท.